

Další rána pro jednostranně výhodné dohody o soudní příslušnosti v Evropě

Francouzský Nejvyšší soud znovu rozhodl o nevymahatelnosti jednostranně výhodných dohod o soudní příslušnosti.

Jednostranně formulované dohody o soudní příslušnosti se typicky objevují ve finančních dokumentacích. Tyto dohody obvykle stanoví, že dlužník i finanční strany se mohou navzájem žalovat u konkrétního soudu, finanční strany nicméně mají dle svého uvážení alternativně možnost dlužníka žalovat i u jakéhokoli jinak příslušného soudu.

Rozhodnutí francouzského Nejvyššího soudu (*Cour de cassation*) ve věci *Mme X v Rothschild* (rozhodnutí 11-26.022) v září 2012 vyvolalo rozruch. Soud totiž rozhodl, že jednostranně výhodné dohody o soudní příslušnosti jsou nevymahatelné jako dohody dle francouzského práva "potestativní" (tj. zavazující pouze dlužníka a nikoliv banky). Rozhodnutí současně uvádělo, že taková jednostranná ustanovení ve smlouvách nesplňují ani požadavky nařízení Brusel I (Nařízení 44/2001/ES, které upravuje příslušnost soudů členských států EU).

Francouzský Nejvyšší soud nedávno posuzoval otázku vymahatelnosti jednostranně výhodných dohod o soudní příslušnosti znovu. Rozhodnutí ve věci *Danne v Credit Suisse* (rozhodnutí 13-27.264) z března 2015 bylo vydáno v kontextu Luganské úmluvy upravující příslušnost soudů členských států EU a Švýcarska, Norska a Islandu, jež je v relevantní části stejná jako nařízení Brusel I.

Ve velmi stručném rozhodnutí soud dospěl ke stejnému závěru jako v roce 2012. Dle soudu jsou jednostranně výhodné dohody o soudní příslušnosti nevymahatelné, protože v rozporu se zásadou právní jistoty nestanoví objektivní kritéria pro určení dalších příslušných soudů, které si banka mohla vybrat.

Závěrům francouzského Nejvyššího soudu založeným v roce 2012 na ustanoveních francouzského práva a v roce 2015 na nedostatku objektivních kritérií pro určení dalších příslušných soudů není jednoduché porozumět. Jednostranně výhodné dohody o soudní příslušnosti jsou pojaty jako nevylučné, zvolený soud se tedy stane pouze jednou z alternativ k soudu či soudům, které by byly příslušné v případě, že by k žádné dohodě nedošlo. V textu nařízení Brusel I ani Luganské úmluvy není stanoven požadavek na oboustrannost takových dohod. Navíc například italské a lucemburské soudy jednostranně výhodné dohody o soudní příslušnosti respektují.

Na druhou stranu nejvyšší soud Francie jako členské země EU ve dvou samostatných rozhodnutích dovedl, že jednostranně formulované dohody o soudní příslušnosti jsou nevymahatelné. Jeho rozhodnutí sice nejsou pro soudy jiných členských států EU závazná, avšak stejný názor zastávají například i soudy Bulharské. Otázka vymahatelnosti jednostranně výhodných jurisdikčních dohod je

Klíčové body

- Francouzské soudy zastávají názor, že jednostranně výhodné dohody o soudní příslušnosti nejsou vymahatelné
- Některé další evropské soudy toto stanovisko následují, jiné jednostranně výhodné dohody o soudní příslušnosti nadále uznávají
- Definitivní řešení tohoto problému poskytne Soudní dvůr Evropské unie
- České soudy jednostranně výhodné dohody o soudní příslušnosti doposud neposuzovaly. Nelze však vyloučit, že by také považovaly za nezávazné, a to zejména ve spotřebitelských věcech

dlouhodobě předmětem diskuzí v Polsku a Španělsku.

Soudy v ČR

Soudy České republiky závaznost jednostranně výhodných dohod o soudní příslušnosti zatím neposuzovaly. Předmětem soudního přezkumu se staly pouze alternativní rozhodčí smlouvy a doložky, které zakládají příslušnost rozhodců, ale zároveň neomezuji strany v možnosti podat žalobu u obecného soudu.

Taková ujednání byla posouzena jako závazná, protože možnost volby mají obě strany, a je tedy zachována jejich procesní rovnost (např. Ústavní soud, IV. ÚS 2157/08). Výlučná pravomoc soudu či rozhodců, která zabraňuje stranám v alternativním postupu, je založena až aktem podání žaloby (Městský soud v Praze, 20 Co 385/2006 80).

Ve vztahu k otázce závaznosti jednostranně výhodných dohod o soudní příslušnosti nicméně existuje riziko, že i české soudy shledají taková ustanovení jako nevymahatelná, například z důvodu nerovnosti stran. V případě spotřebitelských sporů je toto riziko ještě větší, neboť dohoda o volbě soudu, která je jednostranně výhodná pro podnikatele, by byla s největší pravděpodobností považována za nepřiměřenou a zneužívající klauzuli ve smyslu směrnice Rady č. 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. Taková ujednání jsou neplatná (Ústavní soud, IV. ÚS 1281/12).

Závěrem

Nejednotný přístup v rozhodovací činnosti soudů členských států bude sjednocen až na půdě Soudního dvora Evropské unie, jehož rozhodnutí jsou pro všechny soudy v rámci EU závazná. Pokud by však tento soud zastal stejný názor jako francouzský Nejvyšší soud a dovodil, že jednostranně výhodné dohody o soudní příslušnosti nesplňují požadavky nařízení Brusel I, budou takové dohody nevymahatelné.

Současně je třeba vzít v potaz, že nařízení Brusel I, na jehož základě francouzský Nejvyšší soud rozhodoval, bylo dne 10. ledna 2015 nahrazeno novým nařízením Brusel I *recast* (Nařízení 1215/2012/EU). Toto nařízení přebírá úpravu dohod o soudní příslušnosti z nařízení Brusel I, avšak nově obsahuje pravidlo, že dohoda o soudní příslušnosti nesmí být z hlediska své "věcné platnosti" neplatná podle právních předpisů státu, jehož soud nebo soudy strany v dohodě určily jako příslušné.

Jakýkoli soud členského státu, před kterým bude po vstupu nařízení Brusel I *recast* v účinnost zahájeno řízení, ve kterém se některá ze stran dovolá dohody o soudní příslušnosti, musí nejdříve určit na základě kolizních norem státu zvoleného soudu právní řád, kterým se bude příslušná dohoda řídit. Teprve poté, co soud určí rozhodné právo, posoudí, zda není dohoda o soudní příslušnosti podle tohoto práva neplatná co do své věcné platnosti.

Dohoda o soudní příslušnosti tedy může splňovat požadavky kladené na ni nařízením Brusel I *recast*, avšak i přesto být neplatná, pokud by porušovala požadavky právního řádu státu zvoleného soudu, ať již z důvodů zmíněné "potestativity" nebo z jiných důvodů.

Kontaktní osoby

Vlad Petrus
Partner

T: +420 222 555 222
E: vlad.petrus
@cliffordchance.com

Jindřich Arabasz
Counsel

T: +420 222 555 222
E: jindrich.arabasz
@cliffordchance.com

Vladimír Rýlich
Seniorní advokát

T: +420 222 555 222
E: vladimir.rylich
@cliffordchance.com

Jan Dobrý
Advokát

T: +420 222 555 222
E: jan.dobry
@cliffordchance.com

This publication does not necessarily deal with every important topic or cover every aspect of the topics with which it deals. It is not designed to provide legal or other advice.

www.cliffordchance.com

Clifford Chance, Jungmannova Plaza, Jungmannova 24, 110 00 Prague 1, Czech Republic

© Clifford Chance 2015

Abu Dhabi ■ Amsterdam ■ Bangkok ■ Barcelona ■ Beijing ■ Brussels ■ Bucharest ■ Casablanca ■ Doha ■ Dubai ■ Düsseldorf ■ Frankfurt ■ Hong Kong ■ Istanbul ■ Jakarta* ■ Kyiv ■ London ■ Luxembourg ■ Madrid ■ Milan ■ Moscow ■ Munich ■ New York ■ Paris ■ Perth ■ Prague ■ Riyadh ■ Rome ■ São Paulo ■ Seoul ■ Shanghai ■ Singapore ■ Sydney ■ Tokyo ■ Warsaw ■ Washington, D.C.

*Linda Widyati & Partners in association with Clifford Chance.